

O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYAVIY XIZMATLARNING RIVOJLANISHI VA UNING IQTISODIY TA'SIRI

Ismoilov Muhammadqodir Ulug'bek o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti,

4-bosqich kursanti

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonda islomiy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi va ularning iqtisodiy ta'siri tahlil qilingan. Islomiy bankchilik va moliya tizimi, shariat qonunlariga muvofiq ishlovchi mahsulotlar va xizmatlar orqali mamlakat iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Maqolada islomiy moliya tizimining asosiy prinsiplari, O'zbekistonda uning rivojlanish jarayoni va iqtisodiy sektorga ta'siri xususida so'z yuritilgan. Islomiy moliyaviy xizmatlar yangi investitsiya manbalarini yaratish, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash hamda xalqaro investitsiyalarni jalb qilishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: islomiy moliya, bankchilik, mudaraba, musharaka, murabaha, islomiy banklar, O'zbekistonda islomiy moliya, iqtisodiy ta'sir, barqaror rivojlanish, investitsiyalar, iqtisodiy o'sish, xalqaro investitsiyalar.

РАЗВИТИЕ ИСЛАМСКИХ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ В УЗБЕКИСТАНЕ И ИХ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие исламских финансовых услуг в Узбекистане и их экономическое воздействие. Исламский банкинг и финансовая система, работающие в соответствии с шариатом, оказывают положительное влияние на экономику страны через продукты и услуги, соответствующие исламским принципам. В статье обсуждаются основные принципы исламской финансовой системы, процесс ее развития в Узбекистане и влияние на экономический сектор. Исламские финансовые услуги играют важную роль в создании новых инвестиционных

источников, поддержке малого и среднего бизнеса, а также в привлечении международных инвестиций.

Ключевые слова: *исламские финансы, банкинг, мудараба, мушарака, мурабаха, исламские банки, исламские финансы в Узбекистане, экономическое воздействие, устойчивое развитие, инвестиции, экономический рост, международные инвестиции.*

DEVELOPMENT OF ISLAMIC FINANCIAL SERVICES IN UZBEKISTAN AND ITS ECONOMIC IMPACT

Abstract: *This article analyzes the development of Islamic financial services in Uzbekistan and their economic impact. Islamic banking and the financial system, based on Sharia principles, have a positive influence on the country's economy through Sharia-compliant products and services. The article discusses the main principles of the Islamic financial system, its development process in Uzbekistan, and its impact on the economic sector. Islamic financial services play a significant role in creating new investment sources, supporting small and medium-sized businesses, and attracting international investments.*

Key words: *islamic finance, banking, mudarabah, musharakah, murabaha, islamic banks, islamic finance in Uzbekistan, economic impact, sustainable development, investments , economic growth, international investments.*

Kirish

O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar va global integratsiya jarayonlari davomida islomiy moliya tizimi o'zining o'rnini mustahkamlab bormoqda. Islomiy moliya — bu shariatga muvofiq moliyaviy xizmatlarni taqdim etuvchi tizim bo'lib, unda foizli operatsiyalar taqiqlanadi va moliyaviy mahsulotlar adolatli, shaffof hamda xavfsiz bo'lishi kerak. Islomiy bankchilik va moliya sohasining rivojlanishi, nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, balki jamiyatda ijtimoiy

adolatni ta'minlashda ham muhim rol o'ynamoqda.

Islomiy moliya tizimi asosan moliya mahsulotlarining yuridik va iqtisodiy jihatlarini o'z ichiga oladi, bu jarayonda banklar va boshqa moliya institutlari shariatga muvofiq ishlovchi mahsulotlar, masalan, **murabaha** (foizsiz savdo), **mudaraba** (sarmoya kiritish), **musharaka** (hamkorlik asosidagi investitsiya), **istisna** (boshqa turdagi shartnomalar) kabi operatsiyalarni amalga oshiradi. Bu moliyaviy xizmatlar nafaqat musulmon mamlakatlarida, balki boshqa rivojlanayotgan davlatlarda ham juda mashhur bo'lib, o'ziga xos muqobil moliyaviy tizim sifatida joriy etilmoqda.

Adabiyotlar sharhi

O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining "Mikromoliya tashkilotlari tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 2024-yil 19-iyuldagi 23/4-sonli qarori bilan "Mikromoliya tashkilotlari tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibi to'g'risida"gi Nizom tasdiqlandi. Mazkur Nizom O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlari tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibini belgilaydi¹.

Tadqiqot metodologiyasi

Ushbu maqolada islomiy moliya xizmatlarining prinsiplari, turlar, afzalliklari, ularning huquqiy va institutsional asoslari, amaliyotdagi holati va iqtisodiy ta'siri o'rganildi. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, deskriptiv, huquqiy tahlil usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar

Mikromoliya tashkiloti "Mikromoliya tashkilotlari tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida mijozlarga islomiy moliyalashtirishga oid islomiy ijara, foydani taqsimlashga asoslangan moliyalashtirish, nasiya savdoga asoslangan

¹ <https://lex.uz/docs/-7036330>

moliyalashtirish, sherikchilik — foyda va zararlarni taqsimlashga asoslangan moliyalashtirish, oldindan to'lovga asoslangan moliyalashtirish xizmatlarini ko'rsatishi mumkin.

Mikromoliya tashkiloti tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlar qonunchilik hujjatlari talablari hamda maxsus kengash ko'rsatmalariga rioya qilgan holda ko'rsatilishi lozim.

Mikromoliya tashkiloti tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatishda qonunchilik hujjatlarida taqiqlangan va maxsus kengash ko'rsatmalariga zid bo'lgan tovarlar savdosi bilan shug'ullanish hamda faoliyat turlarini moliyalashtirish taqiqlanadi.

Mikromoliya tashkiloti islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatishda o'z mijozlariga islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarning o'ziga xos xususiyatlari va ular bilan bog'liq tavakkalchiliklar haqida tushuntirish berishlari shart.

Islomiy moliya tizimi, boshqa moliya tizimlaridan farqli o'laroq, o'zining jamiyatni rivojlantirishga, ijtimoiy adolatni ta'minlashga va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan prinsiplari bilan ajralib turadi. Shuningdek, islomiy moliya xizmatlari, faqatgina foizsiz moliya bilan cheklanmay, balki investitsiyalarni taqsimlashda ham adolatli yondoshuvni ta'minlaydi, risklarni birgalikda taqsimlash va xalqaro moliya bozorlariga chiqish imkoniyatlarini yaratadi.

O'zbekistonda islomiy moliya xizmatlarining rivojlanishi, mamlakat iqtisodiyotini yanada barqarorlashtirish, iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, shuningdek, xalqaro miqyosda raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Islomiy moliyaviy xizmatlarning asosiy prinsiplari

Islomiy moliya tizimi, shariat qonunlariga asoslangan va foizli operatsiyalarni taqiqlovchi bir tizimdir. Islomiy bankchilik va moliya sohasining asosiy tamoyillari, bu tizimni boshqaradigan yuridik va iqtisodiy me'yorlar o'ziga

xosdir. Bu tamoyillar faqat moliya mahsulotlarini ishlab chiqishda emas, balki umumiy iqtisodiy va ijtimoiy munosabatlar uchun ham asos bo'lib xizmat qiladi. Quyida islomiy moliyaviy xizmatlarning asosiy prinsiplari keltirilgan²:

1. Foiz (Riba) taqiqi

Islomiy moliya tizimining eng asosiy tamoyili foiz olish va foiz to'lashni taqiqlashdir. **Riba** — bu shariatga muvofiq bo'lmagan foizli operatsiyalar bo'lib, unda kredit berish yoki qarz olish jarayonida qo'shilgan ortiqcha to'lov (foiz) taqiqlanadi. Islomiy banklar, o'z mijozlariga foizsiz moliya xizmatlarini taqdim etishadi va qarz olish yoki kredit berishda foiz asosida ishlamaydilar. Buning o'rniga, ular **murabaha**, **mudaraba**, **musharaka** va boshqa shariatga muvofiq moliyaviy mahsulotlarni taqdim etadilar.

2. Adolat va Shaffoflik (Tavhid va Sadaqa)

Islomiy moliya tizimi, barcha moliyaviy operatsiyalarni adolat va shaffoflikka asoslaydi. **Tavhid** — bu barcha iqtisodiy operatsiyalarning bir xilda bo'lishi va ular orasida hech qanday adolatsizlik yoki noqonuniy yondoshuvning bo'lmashligi kerak. Bu prinsip asosida, har bir shartnoma va kelishuvda barcha tomonlar bir xil huquqlarga ega bo'lishi va ularning manfaatlari teng taqsimlanishi kerak.

Shuningdek, **sadaqah** (xayriya) tamoyili islomiy banklarning faoliyatida ham muhim o'rin tutadi, ya'ni ular o'z faoliyatlarida nafaqat tijorat, balki ijtimoiy adolatni ta'minlashga ham intilishadi. Moliyaviy xizmatlar orqali jamiyatni rivojlantirish va kambag'allarni qo'llab-quvvatlash maqsadida banklar maxsus xayriya dasturlarini tashkil qilishadi.

3. Risklarni Taqsimlash (Gharar va Maysir)

Islomiy moliya tizimi, risklarni taqsimlashni o'zining eng muhim tamoyillaridan biri sifatida qabul qiladi. **Gharar** — bu noaniqlik va riskning yuqori darajasi bo'lgan holatlar. Islomiy banklar, faqatgina o'zaro risklarni teng taqsimlaydigan operatsiyalarni amalga oshirishga ruxsat beradi. Boshqacha qilib

² <https://www.imf.org/media/files/data/statistics/BMP7/final-islamic-finance.ashx>

aytganda, bank va mijoz o'rtasidagi hamkorlikda risklar birgalikda bo'lishi va foyda ham, zarar ham teng bo'lishi kerak.

Maysir — bu qimor yoki tasodifiy natijalarga asoslangan operatsiyalarni anglatadi. Islomiy banklar bu turdagi faoliyatlarni taqiqlaydi. Masalan, kelishilgan shartlarga binoan foyda olish uchun har ikki tomon ham ma'lum mehnat va sarmoyaga ega bo'lishlari kerak. Bu tamoyil asosida, bank va mijozlar o'rtasidagi shartnomalar shaffof va halol bo'lishi zarur.

4. Halol Tovarlar (Haram va Halal)

Islomiy moliya tizimi, faqatgina **halol** (shariatga muvofiq) bo'lgan tovarlar va xizmatlarga investitsiya qilishni rag'batlantiradi. **Haram** — bu shariatga zid bo'lgan yoki musulmonlarga taqiqlangan faoliyatlarni anglatadi (masalan, alkogol, qimor, poraxo'rlik, foyda olish uchun noqonuniy ishlar). Islomiy moliya institutlari har doim o'zlarining investitsiya portfelini, harom tovarlardan va faoliyatlardan saqlanishga harakat qiladi.

Masalan, islomiy banklar qishloq xo'jaligi, sog'liqni saqlash, ta'lim, energetika kabi sohalarga investitsiya qilishga ko'proq e'tibor qaratadilar, chunki bu sohalar halol deb hisoblanadi.

5. Adolatli Foyda Ta'qsimoti

Islomiy bankchilikda, foyda taqsimoti ikkala tomonning (bank va mijoz) o'rtasida adolatli tarzda amalga oshirilishi kerak. Bu shartnoma bo'yicha, mijozlar o'z sarmoyalaridan foyda olishadi, lekin ular sarmoya kiritishda qatnashadigan risklarni ham qabul qilishadi. **Mudaraba** va **musharaka** kabi shartnomalar orqali bank va mijozlar birgalikda ishlashadi, foyda va zararlar ma'lum shartlarga ko'ra taqsimlanadi.

6. Shariatga Muvofiqlik (Shari'ah Compliance)

Islomiy banklar va moliya institutlari, o'z faoliyatini to'liq shariat qonunlariga muvofiq amalga oshiradilar. Ular, mahsulotlar va xizmatlarning har bir jihatini shariat kengashlari yoki shariat maslahatchilari tomonidan tasdiqlangan holda ishlab chiqadilar. Har bir yangi mahsulot yoki xizmat shariatga muvofiqligi

jihatdan tekshiriladi va faqat tasdiqlangandan so'ng, mijozlarga taklif etiladi.

Islomiy moliyaviy xizmatlarning asosiy turlari³.

O'zbekistonda islomiy moliyaviy xizmatlar so'nggi yillarda jadal rivojlanib bormoqda. Islomiy moliya tizimi foizdan voz kechish, adolat va shaffoflikni ta'minlash, risklarni taqsimlash kabi tamoyillarga asoslanadi. O'zbekistonda islomiy moliya xizmatlarining asosiy turlari o'zgarib, mamlakat iqtisodiy tizimiga muvofiq ravishda ishlab chiqilgan. Ushbu xizmatlar, shariatga muvofiq mahsulotlar orqali mamlakat iqtisodiyoti va moliya sektori uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Islomiy moliyaviy xizmatlarning asosiy turlari va uning afzalliklari:

1. Murabaha (Foizsiz Savdo)

Murabaha — bu islomiy moliya tizimida keng tarqalgan va eng ko'p ishlatiladigan xizmatlardan biridir. Murabaha, o'zida savdo va moliya operatsiyalarini birlashtirgan shartnomadir. Bu xizmatda, bank mijozga tovar yoki xizmatni oldindan kelishilgan narxda sotadi. Bank tovarni o'zi sotib oladi va keyin mijozga belgilangan foyda bilan sotadi. Bankning foydasi, aslida tovarning narxiga qo'shilgan marja (foyda) bo'ladi.

Murabahaning afzalliklari:

- Mijoz uchun foizli qarz olishdan ko'ra, aniq va shaffof narxlar taqdim etiladi.
- Bank va mijoz o'rtasida to'liq adolatli shartlar asosida bitimlar tuziladi.

2. Mudaraba (Sarmoya va Mehnat Hamkorligi)

Mudaraba — bu islomiy moliya tizimida sarmoya kiritishning bir shakli bo'lib, unda ikki tomonning biri (sarmoyador) pul sarmoyasini kiritadi, boshqasi (mudarib) esa ishchi kuchi va bilimlarini taqdim etadi. Ushbu hamkorlikda foyda oldindan kelishilgan tartibda taqsimlanadi, zarar esa faqat sarmoyadorning hisobiga tushadi, chunki zarar faqat sarmoya ustida yuzaga kelishi mumkin.

Mudarabaning afzalliklari:

³ <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/career-map/sell-side/capital-markets/islamic-finance/>

- Sarmoyador va ishchi o'rtasidagi risklar adolatli tarzda taqsimlanadi.
- Tadbirkorlik faoliyatini boshlash uchun kapital manbaini yaratish imkoniyatini beradi.
- Mijozlar uchun o'z biznesini boshlashda kerakli kapitalni jalb qilish imkoniyatini taqdim etadi.

3. Musharaka (Hamkorlik asosida Investitsiya)

Musharaka — bu ikki yoki undan ortiq tomonning o'z sarmoyalarini birlashtirib, umumiy loyiha yoki biznesni boshlashidir. Bu operatsiyada barcha tomonlar foyda va zararlarni o'z sarmoyalariga nisbatan taqsimlashadi. Musharaka — ko'pincha yirik loyihalar, masalan, sanoat ishlab chiqarish, savdo yoki ko'chmas mulk loyihalarida qo'llaniladi.

Musharakaning afzalliklari:

- Har bir hamkorning foyda va zararlaridan adolatli ravishda foydalanuvchi bo'lishi.
- Yirik investitsion loyihalar uchun zarur bo'lgan kapitalni jalb qilish imkoniyatini yaratadi.
- Jamiyatda yangi bizneslarni boshlashga va rivojlantirishga yordam beradi.

4. Istisna (Maxsus Shartnoma bo'yicha Tovar yoki Xizmatni Sotish)

Istisna — bu islomiy bankchilikda ishlatiladigan xizmatlardan biri bo'lib, unda bank mijozga tovar yoki xizmatni ma'lum bir narxda taqdim etadi, lekin tovar yoki xizmatning o'zini taqdim etishdan oldin mijozning talabiga binoan shartnoma tuzadi. Bank mahsulotni mijozga sotadi, lekin to'lov muddatlari va shartlari o'zaro kelishilgan holda amalga oshiriladi.

Istisnaning afzalliklari:

- Tovar yoki xizmatni oldindan sotib olish imkoniyatini yaratadi.
- O'zaro kelishilgan shartlar asosida moliyaviy erkinlikni ta'minlaydi.

5. Takaful (Islomiy Sug'urta)

Takaful — bu islomiy sug'urta tizimi bo'lib, unda bir nechta shaxslar o'z mablag'larini birlashtirgan holda bir-birlarini xavf-xatarlardan himoya qilish

uchun moliyaviy yordam ko'rsatadilar. Takafulda, sug'urta kompaniyasi faqatgina vositachi bo'lib, barcha mablag'lar ishtirokchilarga teng ravishda taqsimlanadi. Takafulda foizli operatsiyalar va qimor mavjud emas, bu tizim to'liq shariatga muvofiqdir.

Takafulning afzalliklari:

- Foiz va qimor operatsiyalaridan voz kechish.
- Jamiyatda ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlash.
- O'zaro hamkorlik va yordam tamoyillariga asoslangan.

6. Islomiy Pensiya Jamg'armalari

Islomiy pensiya jamg'armalari, shariatga muvofiq, foizli daromadlar olishdan saqlanib, uzoq muddatli sarmoya qilishni o'z ichiga oladi. Bu tizimda, sarmoyalar faqatgina halol va shariatga muvofiq sohalarga yo'naltiriladi. Mijozlar o'z pensiyalarini to'plash uchun islomiy jamg'armalarga sarmoya kiritadilar.

Afzalliklari:

- Pensiya jamg'armalariga shariatga muvofiq sarmoya kiritish.
- O'zaro yordam va ijtimoiy adolatni ta'minlash.

Islomiy moliyaviy xizmatlarning iqtisodiy ta'siri.

Islomiy moliyaviy xizmatlar, o'zlarining foizsiz va shariatga muvofiq ishlash prinsiplari orqali iqtisodiy tizimda bir qator muhim ta'sirlar yaratadi. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarda islomiy moliya xizmatlarining iqtisodiy ta'siri nafaqat moliyaviy tizimni mustahkamlash, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga ham yo'naltirilgan.

1. Investitsiyalarni Jalb Qilish

Islomiy moliya tizimi, foizli operatsiyalarni taqiqlaganligi sababli, sarmoyadorlarni foizsiz va shariatga muvofiq bo'lgan investitsiya variantlariga jalb qiladi. Bu tizim orqali, musulmon mamlakatlari va xalqaro bozorlar o'rtasida kapital almashinuvi osonlashadi. O'zbekiston, islomiy moliya tizimini joriy qilganidan so'ng, xalqaro islomiy moliyaviy institutlar va investorlar tomonidan

yanada ko'proq investitsiyalar jalb qilishi mumkin.

Islomiy banklar va moliya institutlari, musulmon va islomiy moliya tizimiga qiziqish bildiradigan investorlarga mo'ljallangan sarmoyalarni taklif etadi. Islomiy moliyaviy xizmatlar orqali O'zbekiston xalqaro investitsiyalarni jalb qilishda yangi imkoniyatlarga ega bo'ladi, ayniqsa, Markaziy Osiyo bozorlarida islomiy moliya tizimi tobora ommalashayotganini hisobga olsak.

2. Kichik va O'rta Biznesni Rivojlantirish

Islomiy moliya tizimi, **mudaraba** va **musharaka** kabi moliyaviy shartnomalar orqali kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Bu usullar orqali banklar, investitsiyalarni hamkorlik asosida taqsimlaydi va biznesni rivojlantirish uchun zarur bo'lgan kapitalni taqdim etadi. Shuningdek, bu shartnomalarda foizsiz operatsiyalar amalga oshiriladi, bu esa kichik va o'rta biznes uchun qo'shimcha moliyaviy yukni kamaytiradi.

Islomiy moliya tizimi, kichik va o'rta bizneslarga oson va arzon moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatini yaratadi. Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish orqali, iqtisodiyotda yangi ish o'rinlari yaratiladi va iqtisodiy o'sish sur'atlari oshadi.

3. Moliyaviy Barqarorlik

Islomiy moliya tizimi foizli operatsiyalarni taqiqlash orqali, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Foizli tizimda, odatda, pulning qisqa muddatli foyda olish uchun aylanib turishi va bu bilan iqtisodiy burilishlar, inqirozlar yuzaga kelishi mumkin. Islomiy tizimda esa, investitsiyalar asosan mahsulotlar va xizmatlar orqali amalga oshiriladi va ular real iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi. Bu holat o'z navbatida iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Foizli qarzlار va kreditlardan voz kechish orqali, banklar va moliya institutlari o'z mablag'larini ko'proq ishlab chiqarish va savdo jarayonlariga yo'naltiradi, bu esa iqtisodiyotda real qiymat yaratish imkonini beradi. Foizsiz moliya tizimi iqtisodiy inqirozlarni kamaytirish va uzoq muddatli barqaror o'sishni ta'minlashga yordam beradi.

4. Samarali Kapitalni Ta'qsimlash

Islomiy moliya tizimi, sarmoyalarni amalga oshirishda adolatli va samarali taqsimlash tamoyilini qo'llaydi. Islomiy banklar, **mudaraba** yoki **musharaka** kabi shartnomalar orqali, sarmoya va risklarni teng taqsimlaydilar. Bu esa kapitalning samarali va adolatli taqsimlanishini ta'minlaydi. Shuningdek, bu tizim faqat halol va shariatga muvofiq bo'lgan sohalarga investitsiya qilishni rag'batlantiradi, bu esa iqtisodiy faoliyatning to'g'ri yo'nalishda rivojlanishiga yordam beradi.

Islomiy moliya tizimi orqali kapitalni faqat halol va shariatga muvofiq bo'lgan loyihalarga yo'naltirish mumkin, bu esa iqtisodiy sektorlarning barqaror rivojlanishiga yordam beradi. Bu tizimining asosiy tamoyillaridan biri bo'lgan risklarni teng taqsimlash, yirik moliyaviy inqirozlarni kamaytirishga yordam beradi.

5. Ijtimoiy Rivojlanish va Adolat

Islomiy moliya tizimi, iqtisodiy o'sishni faqat moliyaviy jihatdan emas, balki ijtimoiy jihatdan ham qo'llab-quvvatlaydi. Islomiy banklar va moliya institutlari, o'z faoliyatlarini jamiyatni rivojlantirishga yo'naltirgan holda amalga oshiradi. Masalan, **zakot** va **sadaqa** kabi xayriya ishlari, aholining kam daromadli qatlamlariga yordam berishga qaratilgan. Shuningdek, islomiy banklar jamiyatda tenglik, adolat va ijtimoiy himoyani ta'minlashga intilishadi.

Islomiy moliya tizimi, jamiyatning kam daromadli qatlamlarini qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy adolatni ta'minlashda yordam beradi. Xayriya va ijtimoiy mas'uliyatni o'z faoliyatiga kiritgan islomiy banklar, jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni yaratishga hissa qo'shadilar.

6. Xalqaro Tijorat va Integratsiya

Islomiy moliya tizimi, xalqaro tijoratni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Islomiy banklar va moliya institutlari, o'z mijozlariga xalqaro moliya bozorlarida faoliyat yuritish imkoniyatlarini taqdim etadi. O'zbekiston uchun bu imkoniyatlar, islomiy moliyaviy xizmatlar orqali chet el investitsiyalarini jalb

qilish va xalqaro bozorlar bilan integratsiya qilish imkonini beradi.

Islomiy moliya tizimi, xalqaro islomiy investitsiyalarni jalb qilishga yordam beradi, bu esa iqtisodiyotning yanada ochiq va global bo'lishiga hissa qo'shadi. O'zbekiston islomiy moliya tizimini rivojlantirish orqali xalqaro iqtisodiy tizim bilan yanada integratsiya bo'ladi.

Xulosa

O'zbekistonda islomiy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi, mamlakat iqtisodiyoti uchun yangi imkoniyatlar va barqaror o'sish yo'llarini taqdim etadi. Islomiy moliya tizimi foizli operatsiyalarni taqiqlash, investitsiyalarni halol va shariatga muvofiq yo'naltirish orqali nafaqat moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi, balki ijtimoiy adolatni, iqtisodiy tenglikni va jamiyatda yanada barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydi.

Murabaha, mudaraba, musharaka, istisna va takaful kabi islomiy moliyaviy mahsulotlar, kichik va o'rta biznesni rivojlantirish, xalqaro investitsiyalarni jalb qilish va moliyaviy tizimni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, islomiy moliya tizimi, jamiyatda iqtisodiy inqirozlarni kamaytirishga, investitsiyalarni samarali taqsimlashga va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga yordam beradi.

O'zbekistonda islomiy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi nafaqat milliy iqtisodiyotga, balki xalqaro iqtisodiy tizimga integratsiyasini kuchaytirish, global moliya bozorlariga kirish imkoniyatini yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, islomiy moliyaviy xizmatlarning rivojlanishi O'zbekistonning iqtisodiy kelajagi uchun katta ahamiyatga ega bo'lib, jamiyatning barcha qatlamlari uchun yangi imkoniyatlar va barqaror rivojlanish imkoniyatlarini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvining "Mikromoliya tashkilotlari tomonidan islomiy moliyalashtirishga oid xizmatlarni ko'rsatish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida" 23/4-son qarori, 19-iyul 2024 y.;
2. Islomiy moliya asoslari – E.Baydaulet, H.Hasanov. Toshkent: O'zbekiston NMIU 9-21.2019.
3. O.Ahmadjonov, A.Abdullayev, J.Anvarov, S.Ismoilov. ISLOM MOLIIYASI // scientific progress. Vol 3. Issue 2. 45-47, 2022y.;
4. www.islommoliyasi.uz